

[Startpagina](#) > ... > [Familierecht En Erfenissen](#) > [Echtscheiding En Scheiding Van Tafel En Bed](#) > [Spain](#)

Echtscheiding en scheiding van tafel en bed

Inhoud aangereikt door

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

1 Wat zijn de voorwaarden voor een echtscheiding?

Sinds de bij Wet 15/2005 ingevoerde hervorming zijn er geen vereisten in verband met een voorafgaande scheiding of wettelijke gronden om zich in Spanje te laten scheiden.

Echtscheidingsprocedures kunnen op verzoek van slechts één van de huwelijkspartners, beide huwelijkspartners of één huwelijkspartner met toestemming van de andere huwelijkspartner worden ingeleid. Om een echtscheidingsvonnis te verkrijgen, is het voldoende als aan de volgende vereisten en omstandigheden is voldaan:

1. sinds de sluiting van het huwelijk zijn drie maanden verstreken, indien de echtscheiding door beide huwelijkspartners wordt aangevraagd of door één huwelijkspartner met toestemming van de andere huwelijkspartner;
2. sinds de sluiting van het huwelijk zijn drie maanden verstreken, indien de echtscheiding door slechts één van de huwelijkspartners wordt aangevraagd.
3. Wanneer bewijs bestaat van een risico voor het leven, de fysieke integriteit, de vrijheid, de morele integriteit of de seksuele vrijheid en integriteit van de huwelijkspartner die een scheiding aanvraagt of de kinderen van beide of een van de partijen bij het huwelijk, kan een echtscheiding zonder enige wachttijd na het huwelijk worden aangevraagd.

Uit het bovenstaande volgt dat het — zodra de bovengenoemde periode is verstreken en in het laatste geval zelfs zonder te wachten tot deze periode is verstreken — voor het aanvragen van een echtscheiding en het scheiden voldoende is wanneer één huwelijkspartner het huwelijk niet wil voortzetten, zonder dat de andere huwelijkspartner het recht heeft om hiertegen om materiële redenen bezwaar te maken.

De scheidingsprocedure kan met onderlinge toestemming verlopen of worden aangevochten.

In het eerste geval moet de scheidingsaanvraag vergezeld gaan van een echtscheidingsconvenant waarin de maatregelen zijn uiteengezet die zijn overeengekomen in verband met de zorg voor de kinderen die onder het gezamenlijke ouderlijke gezag vallen, de uitoefening van het ouderlijke gezag en, indien passend, regelingen voor de kinderen in verband met de communicatie met en het verblijf bij de ouder bij wie zij niet wonen en, indien noodzakelijk, regelingen voor kleinkinderen in verband met de communicatie met en bezoeken aan hun grootouders, waarbij altijd de belangen van het kind in aanmerking worden genomen, regelingen voor eventuele huisdieren, rekening houdend met de belangen van de gezinsleden en het welzijn van het dier; de verdeling van perioden van samenwonen en zorg indien noodzakelijk, evenals de kosten in verband met de zorg voor dieren, het gebruik van het huis en de inrichting, de bijdrage aan de kosten van het huwelijk en onderhoud, evenals de basis voor het bijwerken hiervan en eventuele garanties, liquidatie van het huwelijksvermogensstelsel, indien noodzakelijk, en te betalen levensonderhoud, indien passend, aan een van de huwelijkspartners.

In het tweede geval moet het verzoek vergezeld gaan van een voorstel voor de maatregelen die moeten gelden voor de gevolgen van de echtscheiding of het uit elkaar gaan, dat tijdens de procedure zal worden besproken,

waarbij de gerechtelijke autoriteit een beslissing neemt indien de huwelijkspartners geen overeenstemming kunnen bereiken.

De rechtbanken zijn in ieder geval bevoegd voor de omgang met eventuele onmondige minderjarige kinderen of oudere kinderen ten aanzien van wie de rechtbank opdracht tot maatregelen voor ouderlijke steun heeft gegeven.

Indien er geen kinderen zijn, wordt de jurisdictie (op basis van de keuze van de partijen) toegewezen aan de griffier of notaris.

Bij de uitvoering van de aan hen toegewezen notariële taken, kunnen diplomaten of consulaire ambtenaren geen openbare scheidingsakte goedkeuren.

De regels inzake nietigverklaring, scheiding van tafel en bed en echtscheiding gelden voor alle huwelijken tussen personen van hetzelfde of van een verschillend geslacht, aangezien op grond van Wet 13/2005 dezelfde voorschriften en gevolgen gelden voor huwelijken tussen personen van hetzelfde geslacht als voor die tussen personen van een verschillend geslacht.

2 Welke echtscheidingsgronden bestaan er?

Sinds de hervorming die werd doorgevoerd bij Wet 15/2005 vereist een echtscheiding in Spanje geen redenen, omdat het huwelijk wordt gezien als manifestatie van de vrije wil van de huwelijkspartners.

De enige eis is dat de in punt 1 bedoelde perioden zijn verstreken.

3 Wat zijn de juridische gevolgen van een echtscheiding als het gaat om:

3.1 de persoonlijke relatie tussen de echtgenoten (bijvoorbeeld de achternaam)?

Het eerste gevolg van een echtscheiding is dat het huwelijk wordt ontbonden. Hiermee wordt de verplichting beëindigd om samen te wonen en elkaar te steunen, die uit het huwelijk voortvloeit, en kunnen beide huwelijkspartners een nieuw huwelijk sluiten.

Het Spaanse recht vereist niet dat de vrouw bij het huwelijk de achternaam van de man aanneemt, zoals in andere landen het geval is.

3.2 de verdeling van het vermogen van de echtgenoten?

Een echtscheiding leidt tot de ontbinding van het huwelijksvermogensstelsel en de liquidatie van gemeenschappelijk vermogen dat mogelijk is opgebouwd, en resulteert in een verdeling van de gemeenschappelijke activa — een proces dat plaatsvindt op grond van het vermogensstelsel dat op het huwelijk van toepassing is.

3.3 de minderjarige kinderen uit het huwelijk?

Een scheiding van tafel en bed, een nietigverklaring of een echtscheiding ontslaat de ouders niet van hun plichten ten opzichte van hun kinderen.

Met betrekking tot persoonlijke maatregelen in verband met de kinderen uit het huwelijk moet een beslissing worden genomen over: a) de voogdij over de kinderen, b) het ouderlijk gezag en c) regelingen voor bezoeken en verblijven. Al deze maatregelen vallen onder de "ouderlijke verantwoordelijkheid" zoals bedoeld in EU-instrumenten.

Het ouderlijk gezag moet, als vorm van ouderlijke verantwoordelijkheid, altijd in het belang van de kinderen worden uitgeoefend, in overeenstemming met hun persoonlijkheid en met eerbiediging van hun rechten en fysieke en mentale integriteit. Dit omvat de volgende taken en bevoegdheden: 1. zorg, voogdij, eten, opvoeding en volledig onderwijs, 2. vertegenwoordiging en beheer van vermogen en 3. beslissen over de gewone woonplek van de minderjarige, die alleen met toestemming van beide ouders of, bij gebrek hieraan, met gerechtelijke goedkeuring, kan worden gewijzigd. Het wijzigen van de woonplek van minderjarige kinderen zonder

toestemming van beide ouders kan ontvoering zijn.

In verband met de voogdij zijn de belangen van het kind bepalend voor de vraag of deze aan één of beide ouders wordt toegekend.

In de autonome regio's van Spanje bestaan verschillende wettelijke stelsels, met eigen regels op het gebied van het familierecht die in elk geval moeten worden geraadpleegd.

In het burgerlijk wetboek is bepaald dat een gedeelde voogdij over de kinderen moet worden toegekend wanneer de ouders hierom in het voorgestelde echtscheidingsconvenant verzoeken of wanneer een dergelijke overeenkomst tijdens de procedure wordt bereikt. Indien geen overeenstemming kan worden bereikt, kan de rechter een besluit nemen over de voogdij, op verzoek van één partij, naar aanleiding van een verslag van het Openbaar Ministerie (*Ministerio Fiscal*), op basis van de behoorlijke bescherming van de belangen van het kind. Uit de vaste rechtspraak van het Hoogerechtshof volgt dat gezamenlijke voogdij geen uitzondering is, maar veeleer een normale en zelfs wenselijke maatregel, omdat hiermee het recht van kinderen op contact met beide ouders wordt uitgeoefend, zelfs tijdens crises, mits dit haalbaar is.

Met betrekking tot het levensonderhoud van de kinderen uit een huwelijk, ontslaat de scheiding van de ouders hen in principe niet van hun verantwoordelijkheden ten opzichte van hun kinderen en moeten beide ouders bijdragen tot het onderhoud van de kinderen. Onderhoud omvat alles wat essentieel is in verband met voedsel, onderdak, kleding en medische zorg, opvoeding en onderwijs terwijl het kind minderjarig is en zelfs daarna indien het kind het onderwijs buiten zijn schuld om niet heeft kunnen afronden.

Dit betekent normaal gesproken dat de huwelijkspartner zonder voogdij over de kinderen alimentatie moet betalen aan de huwelijkspartner met voogdij, totdat de kinderen financieel onafhankelijk worden of dit niet zijn geworden om redenen die aan hen kunnen worden toegerekend. Indien gezamenlijke voogdij wordt toegekend, betaalt elke ouder de gewone kosten van de kinderen gedurende de periode waarin zij bij hen wonen (kleding, voedsel of onderdak), terwijl voor de overige uitgaven een gezamenlijke rekening wordt geopend waarop elke ouder maandelijks bijdragen overmaakt of bijdragen betaalt in verhouding tot zijn/haar financiële situatie. Indien de financiële situatie van de twee ouders echter sterk verschilt, belet niets dat één ouder de andere ouder geld geeft zodat laatstgenoemde de kosten voor de kinderen kan betalen gedurende de tijd dat zij bij deze ouder wonen.

De Algemene Raad van de rechterlijke macht (*Consejo General del Poder Judicial*) heeft [tabellen voor het bepalen van kinderalimentatiebetalingen in familieprocedures](#) opgesteld en stelt op zijn website een IT-toepassing voor eenvoudige berekeningen in elke zaak beschikbaar. Deze dienen slechts als richtsnoer.

3.4 de verplichting om alimentatie te betalen aan de andere echtgenoot?

Indien een scheiding leidt tot een verschil in de financiële situaties van de huwelijkspartners, waarbij één huwelijkspartner na een scheiding slechter af is, heeft die huwelijkspartner recht op compensatie, in de vorm van een tijdelijke of permanente toelage, of een enkele betaling, zoals bepaald in het echtscheidingsconvenant of door de rechter.

Sommige regio's hebben in dit verband speciale regelingen.

4 Wat betekent "scheiding van tafel en bed" in de praktijk?

Een scheiding van tafel en bed houdt in dat de huwelijkspartners niet langer samenwonen; met andere woorden, de verplichting tot samenleven wordt beëindigd, maar het huwelijk blijft bestaan. De mogelijkheid om activa van de andere huwelijkspartner te verbinden aan de uitoefening van het huiselijk gezag houdt ook op te bestaan.

5 Wat zijn de gronden voor een "scheiding van tafel en bed"?

Net zoals bij echtscheidingen vereist een scheiding van tafel en bed in Spanje sinds de hervorming die werd doorgevoerd bij Wet 15/2005 geen redenen, omdat het huwelijk wordt gezien als manifestatie van de vrije wil van de huwelijkspartners.

De enige eis is dat een minimale duur na de sluiting van het huwelijk in aanmerking wordt genomen voordat de

procedure voor scheiding van tafel en bed wordt ingeleid (met uitzondering van bepaalde gevallen). Deze perioden zijn hetzelfde als voor echtscheidingen, zoals uiteengezet in punt 1.

6 Wat zijn de juridische gevolgen van een “scheiding van tafel en bed”?

De gevolgen van een scheiding van tafel en bed zijn dezelfde als die van een echtscheiding: de huwelijkspartners wonen niet langer samen en de activa van de andere huwelijkspartner kunnen niet langer worden verbonden aan de uitoefening van het huiselijk gezag vanaf de datum van het definitieve oordeel of decreet waarbij deze wordt vastgesteld of zodra beide huwelijkspartners hiervoor in een openbare akte toestemming hebben gegeven. Het verschil is dat het huwelijk hiermee wordt versoepeld, maar niet wordt ontbonden.

Verzoening is daarom mogelijk, omdat het huwelijk nog bestaat. Om rechtsgevolgen te hebben, moet de verzoening door beide partijen afzonderlijk bij de rechtbank worden gemeld. Indien de huwelijkspartners in gemeenschap van goederen zijn getrouwd (zoals bij een *sociedad de gananciales*, waarbij de helft van het inkomen van elke huwelijkspartner als eigendom van de andere huwelijkspartner wordt beschouwd), wordt deze regeling op het moment van een scheiding van tafel en bed ontbonden en vervangen door een regeling voor gescheiden eigendom.

Met een scheiding van tafel en bed (en zelfs een feitelijke scheiding) wordt ook de aanname van afstamming beëindigd, waarbij kinderen die minder dan driehonderd dagen na de scheiding worden geboren als kinderen van de echtgenoot worden beschouwd.

7 Wat betekent “nietigverklaring van het huwelijk” in het huwelijk in de praktijk?

Een nietigverklaring van het huwelijk (voor zowel huwelijken tussen partners van hetzelfde als van een verschillend geslacht) houdt in dat een rechtbank een verklaring aflegt dat het gesloten huwelijk te lijden had onder problemen waardoor het vanaf het begin niet werkzaam was, hetgeen in feite betekent dat het huwelijk nooit heeft bestaan en derhalve nooit rechtsgevolgen heeft gehad. Beide huwelijkspartners krijgen dienovereenkomstig hun status van alleenstaande terug.

Een nietigverklaring houdt in dat het huwelijksvermogensstelsel wordt ontbonden en geliquideerd en dat de plicht tot samenwonen en wederzijdse steun niet langer bestaat.

In tegenstelling tot gevallen van een scheiding van tafel en bed of een echtscheiding betekent het niet-bestaan van het huwelijk dat er geen compenserende vergoeding hoeft te worden betaald, aangezien het hiervoor nodig is dat een geldig huwelijk heeft bestaan; deze situatie wordt verzacht door de mogelijkheid dat aan de huwelijkspartner die te goeder trouw heeft gehandeld een schadevergoeding wordt toegekend indien de andere huwelijkspartner bij het sluiten van het huwelijk te kwader trouw heeft gehandeld.

De rechtsgevolgen die reeds vóór het oordeel van de rechter tot nietigverklaring van het huwelijk tot stand zijn gekomen, blijven op de kinderen van toepassing. Deze gevolgen zijn derhalve dezelfde als in het geval van een scheiding van tafel en bed of een echtscheiding.

Naast de nietigverklaring door een burgerlijke rechtbank, worden in Spanje ook de burgerlijke rechtsgevolgen erkend van beslissingen van kerkelijke rechterlijke instanties tot nietigverklaring van kerkelijke huwelijken of pauselijke besluiten inzake korte, niet-geconsumeerde huwelijken, die een validatieprocedure (vergelijkbaar met de exequaturprocedure), vereisen; dit wordt behandeld door de rechtbanken van eerste aanleg (*Juzgados de Primera Instancia*) (die gespecialiseerd zijn in familiezaken, waar deze bestaan). De basis voor een dergelijke erkenning wordt gevormd door de overeenkomst tussen de Spaanse staat en de Heilige Stoel met betrekking tot juridische aangelegenheden, ondertekend op 3 januari 1979.

8 Wat zijn de gronden voor nietigverklaring van het huwelijk?

De voorwaarden voor de nietigverklaring van een huwelijk, ongeacht de vorm waarin het is gesloten, zijn als volgt:

1. Het ontbreken van toestemming om te trouwen.
2. Het huwelijk is gesloten ondanks het feit dat sprake is van één van de beletsels hiervoor.
3. Het huwelijk is gesloten zonder dat hierbij een vrederechter, burgemeester of raadslid, griffier, notaris of ambtenaar betrokken was voor wie het moet worden gesloten, of zonder de aanwezigheid van getuigen.
4. Het huwelijk is gesloten met een foutieve aanname van de identiteit van de andere partij of met betrekking tot zijn of haar persoonlijke kenmerken die mogelijk doorslaggevend waren geweest voor de instemming met het sluiten van het huwelijk.
5. Het huwelijk is gesloten onder (morele) dwang.

9 Wat zijn de juridische gevolgen van de nietigverklaring van het huwelijk?

Met de nietigverklaring van het huwelijk wordt vastgesteld dat het sinds de sluiting ervan ongeldig was. Als gevolg hiervan krijgen de huwelijkspartners hun status van alleenstaande terug.

Eventuele rechtsgevolgen die in het kader van een nietigverklaard huwelijk tussen de sluiting en de datum van het decreet tot nietigverklaring reeds zijn ontstaan, blijven echter geldig met betrekking tot de kinderen en de huwelijkspartner(s) die te goeder trouw hebben gehandeld.

Wanneer het huwelijkse vermogen wordt geliquideerd, deelt de huwelijkspartner die te kwader trouw heeft gehandeld niet in eventuele winsten van de huwelijkspartner die te goeder trouw heeft gehandeld.

Daarnaast kan de partij die te goeder trouw heeft gehandeld, indien er sprake was van samenwonen, een vergoeding verkrijgen ter correctie van eventuele financiële onevenwichtigheden als gevolg van het decreet tot nietigverklaring.

10 Bestaan er alternatieve mogelijkheden om problemen die samenhangen met een echtscheiding op te lossen, zonder dat de rechter wordt ingeschakeld?

In Spanje wordt gezinsbemiddeling op het niveau van de staat geregeld, in de wet inzake bemiddeling in burgerlijke en handelszaken: [Wet 5/2012 van 6 juli 2012](#), waarbij Richtlijn 2008/52/EG van het Europees Parlement en de Raad van 21 mei 2008 betreffende bepaalde aspecten van bemiddeling/mediation in burgerlijke en handelszaken is omgezet in Spaans recht.

De algemene beginselen die voor bemiddeling gelden zijn: de bemiddeling is van vrijwillige aard en kan vrij worden gekozen. Zij is bovendien onpartijdig, neutraal en vertrouwelijk. Naast deze beginselen zijn er regels of richtsnoeren om de acties van de partijen tijdens de bemiddeling te sturen, zoals goede trouw en wederzijds respect, evenals de verplichting om samen te werken en de bemiddelaar te ondersteunen.

In de bovengenoemde Wet 5/2012 wordt “bemiddeling in grensoverschrijdende geschillen” geregeld. Dit zijn geschillen waarbij ten minste een van de partijen woont of gewoonlijk verblijft in een andere staat dan die waarin een van de andere betrokken partijen woonachtig is, indien zij overeenkomen van bemiddeling gebruik te maken of wanneer bemiddeling verplicht is op grond van de toepasselijke wetgeving. Dit beslaat ook conflicten die worden verwacht of opgelost aan de hand van een bemiddelingsovereenkomst, ongeacht de plaats waar de overeenkomst is gesloten, wanneer deze, na een verhuizing van een van de partijen, bedoeld is om de overeenkomst of sommige van de gevolgen hiervan op het grondgebied van een andere staat te handhaven.

De meeste autonome gemeenschappen hebben wetten inzake gezinsbemiddeling goedgekeurd. Bijvoorbeeld: Andalusië — Wet 1/2009 van 27 februari 2009 inzake gezinsbemiddeling in Andalusië; Aragon — Wet 9/2011 van 24 maart 2011 inzake gezinsbemiddeling in Aragon; Asturië — Wet 3/2007 van 23 maart 2007 inzake gezinsbemiddeling; Canarische Eilanden — Wet 15/2003 van 8 april 2003 inzake gezinsbemiddeling; Cantabrië — Wet 1/2011 van 28 maart 2011 inzake bemiddeling in de autonome regio Cantabrië; Castilië-La Mancha — Wet 4/2005 van 24 mei 2005 inzake de specialistische sociale dienst voor gezinsbemiddeling; Castilië en León — Wet 1/2006 van 6 april 2006 inzake gezinsbemiddeling in Castilië en León; Catalonië (bijzonder belangrijk in deze autonome regio, aangezien deze haar wetgevingsbevoegdheid op dit gebied heeft ontwikkeld, waarbij in artikel 233, lid 6, van het burgerlijk wetboek van Catalonië is bepaald dat de gerechtelijke autoriteit de huwelijkspartners kan doorverwijzen voor een informatiesessie over bemiddeling wanneer zij van oordeel is dat

het gezien de situatie nog steeds mogelijk is om tot een overeenkomst te komen); Valencia — Wet 7/2001 van 26 november 2001 ter regulering van gezinsbemiddeling in Valencia; Galicië — Wet 4/2001 van 31 mei 2001 inzake gezinsbemiddeling; Balearen — Wet 14/2010 van 9 december 2010 inzake gezinsbemiddeling op de Balearen; Madrid — Wet 1/2007 van 21 februari 2007 inzake gezinsbemiddeling in Madrid; en Baskenland — Wet 1/2008 van 8 februari 2008 inzake gezinsbemiddeling, via de respectievelijke autonome parlementen.

Op staatsniveau is in artikel 770, lid 7, van de [wetboek van burgerlijke rechtsvordering](#) bepaald dat partijen in zaken die scheiding van tafel en bed of echtscheiding betreffen, met wederzijdse instemming kunnen verzoeken om schorsing van de procedure met het oog op bemiddeling.

Op grensoverschrijdende huwelijksprocedures is artikel 25 van Verordening (EU) 2019/1111 van de Raad van 25 juni 2019 van toepassing, waarin het volgende is bepaald: “Het gerecht nodigt de partijen zo snel mogelijk en tijdens iedere fase van de procedure rechtstreeks of, in voorkomend geval, met de hulp van de centrale autoriteiten, uit om bemiddeling of andere alternatieve middelen van geschillenbeslechting te overwegen, tenzij dit in strijd is met het belang van het kind, dit in het specifieke geval niet passend is of dit de procedure onnodig zou vertragen.”

Bemiddeling is ook mogelijk in zaken met betrekking tot de internationale ontvoering van kinderen, hoewel het bemiddelingsproces in die gevallen zo snel mogelijk moet plaatsvinden en voor eventueel handelen zo min mogelijk sessies moeten worden georganiseerd. De opschorting van het bemiddelingsproces mag nooit langer zijn dan de periode waarin in de wet is voorzien om ontvoeringszaken op te lossen. Indien bemiddeling tot een overeenkomst leidt (die ook betrekking kan hebben op andere zaken), moet deze worden goedgekeurd door de rechter, rekening houdend met de geldende wetgeving en de belangen van het kind. De jurisdictie in zaken in verband met de ontvoering van kinderen verschilt echter van de jurisdictie op het gebied van familieprocedures; de eerstgenoemde is voorbehouden aan de rechtbanken in de regiohoofdsteden, terwijl de laatstgenoemde door rechtbanken in elk gerechtelijk district kan worden uitgeoefend. Indien een overeenkomst verschillende zaken betreft, moet deze dienovereenkomstig mogelijk door afzonderlijke rechters worden goedgekeurd (d.w.z. de rechtbank in de regiohoofdstad voor zaken in verband met de ontvoering van een kind en de desbetreffende familierechter voor de overige aspecten).

In burgerlijke procedures die vallen onder de jurisdictie van de rechtbanken die zaken met betrekking tot geweld tegen vrouwen behandelen (*Juzgados de Violencia sobre la Mujer*) is bemiddeling verboden.

11 Waar moet het verzoek tot echtscheiding/scheiding van tafel en bed/nietigverklaring van het huwelijk worden ingediend? Aan welke formaliteiten moet worden voldaan en welke documenten moeten bij het verzoek worden gevoegd?

a) Waar kan ik mijn verzoekschrift indienen?

Zodra is vastgesteld dat de Spaanse rechter internationaal bevoegd is om kennis te nemen van de zaak (zoals uiteengezet in [Verordening \(EU\) 2019/1111 van de Raad van 25 juni 2019](#)) en, indien van toepassing, bevoegd is om aanvullende maatregelen vast te stellen naast de uitspraak ter zake van de huwelijksband, moet het verzoek om echtscheiding, scheiding van tafel en bed of nietigverklaring van het huwelijk (met uitzondering van zaken die door een notaris worden verwerkt in gevallen van scheiding van tafel en bed of echtscheiding met wederzijdse instemming waarbij geen minderjarige kinderen betrokken zijn) worden ingediend bij het gerecht van eerste aanleg. In sommige gerechtelijke districten zijn er rechtbanken van eerste aanleg die gespecialiseerd zijn in familierecht. Meer specifiek is dit de rechtbank van eerste aanleg:

- in de plaats waar zich de echtelijke woning bevindt.
- Indien de huwelijkspartners in verschillende gerechtelijke districten wonen, kan de indiener van het verzoekschrift kiezen uit de rechtbank van:
 - de laatste echtelijke woning;
 - of de woonplaats van de tegenpartij;
 - of, indien de tegenpartij geen vaste woon- of verblijfplaats heeft, kan het verzoekschrift worden ingediend in de plaats waar deze verblijft of het laatst heeft verbleven, naar keuze van de indiener.
- Indien de tegenpartij geen vaste woon- of verblijfplaats heeft, kan het verzoekschrift worden ingediend in

- de plaats waar deze verblijft of het laatst heeft verbleven, naar keuze van de indiener.
- Indien op deze wijze ook geen jurisdictie kan worden vastgesteld, is de rechtbank van eerste aanleg in de woonplaats van de indiener bevoegd.
- Indien het verzoek om een echtscheiding of een scheiding van tafel en bed door de beide huwelijkspartners samen wordt ingediend, kunnen zij dit voor de rechter doen:
 - van de plaats waar zij het laatst hebben samengewoond;
 - of van de woonplaats van een van de indieners.
- Verzoeken om goedkeuring van voorlopige tijdelijke maatregelen kunnen worden gehoord door de rechtbank van eerste aanleg voor de woonplaats van de indiener.

In Spanje zijn de rechtbanken die geweld tegen vrouwen behandelen opgericht bij [Organieke Wet 1/2004 van 28 december 2004 inzake uitgebreide beschermingsmaatregelen tegen gendergebaseerd geweld](#); zij hebben civielrechtelijke jurisdictie voor procedures in verband met scheidingen van tafel en bed, echtscheidingen en nietigverklaringen waarbij een van de partijen bij de burgerlijke procedure een vrouw is die het slachtoffer is van gendergebaseerd geweld, zoals bedoeld in artikel 87 ter, lid 1, punt a), van de wet inzake de rechterlijke macht, en een van de partijen bij de burgerlijke procedure wordt onderzocht als dader, aanstichter of noodzakelijke medeplichtige bij een handeling van gendergebaseerd geweld. In dat geval moet het verzoekschrift worden ingediend bij de rechtbank die geweld tegen vrouwen behandelt en die de strafprocedure hoort.

Voor informatie over de Spaanse gerechtelijke instanties en om een rechtbank te vinden, kunt u de [zoekmachine voor rechtbanken](#) raadplegen op de website van de Algemene Raad van de rechterlijke macht.

Voor zaken die door een notaris worden behandeld, moet de desbetreffende openbare akte door de notaris worden uitgevoerd voor de plaats waar de huwelijkspartners het laatst hebben samengewoond of waar een van de indieners de woonplaats of gewone verblijfplaats heeft.

De praktijkgids voor de toepassing van verordening Brussel II ter kan op deze pagina worden geraadpleegd: [EJN-publicaties](#).

b) Formaliteiten en documenten

Wanneer ervoor wordt gekozen om de zaak voor de rechter af te handelen, moet het verzoek om nietigverklaring van het huwelijk, de scheiding van tafel en bed of de echtscheiding schriftelijk worden ingediend en door de advocaten van de indiener (*letrado* en *procurador*) worden ondertekend. De diensten van deze beroepsbeoefenaren kunnen worden gedeeld wanneer de huwelijkspartners gezamenlijk een verzoek om scheiding van tafel en bed of echtscheiding indienen.

Verzoeken om scheiding van tafel en bed, nietigverklaring van een huwelijk of echtscheiding moeten vergezeld gaan van:

- de huwelijksakte en de geboorteakten van eventuele kinderen; het is niet voldoende om eenvoudigweg het familieboekje (*libro de familia*) voor te leggen;
- de documenten waarop de indiener zijn zaak baseert;
- de documenten die vereist zijn voor de beoordeling van de financiële situatie van de huwelijkspartners en, indien van toepassing, de kinderen, zoals belastingteruggaven, loonstroken, banksaldobestemmingen, eigendomsakten of certificaten van de registratie van vastgoed indien de partijen een verzoek indienen dat betrekking heeft op zaken in verband met vastgoed;
- een ouderschapsplan met maatregelen in verband met onmondige minderjarige kinderen of oudere kinderen indien de rechtbank opdracht heeft gegeven tot maatregelen voor ouderlijke steun;
- een voorstel voor een echtscheidingsconvenant indien middels een gezamenlijk verzoek om scheiding van tafel en bed of echtscheiding wordt verzocht.

Als voor een notaris wordt gekozen (scheiding van tafel en bed of echtscheiding met onderlinge toestemming zonder onmondige minderjarige kinderen), moeten de huwelijkspartners bij wet door een praktiserend advocaat worden vergezeld voor de uitvoering van de openbare akte en moeten zij, naast de uittreksels uit het burgerlijk register, het echtscheidingsconvenant overleggen.

12 Kan ik in aanmerking komen voor rechtsbijstand om de kosten van de procedure te dekken?

Spanje erkent het recht van Spaanse burgers, onderdanen van de andere lidstaten van de Europese Unie en buitenlanders in Spanje op kosteloze rechtsbijstand indien zij kunnen aantonen dat zij over onvoldoende middelen beschikken om juridische stappen te ondernemen.

Mensen hebben recht op rechtsbijstand indien zij onvoldoende activa hebben en hun middelen en bruto-inkomen, op jaarbasis en voor alle rubrieken en per gezinseenheid, de volgende drempels niet overschrijden:

1. twee keer de openbare inkomensindex met verschillende effecten (Iprem) die geldt op het moment dat een verzoek wordt ingediend voor personen die geen deel uitmaken van een gezinseenheid;
2. twee en een half keer de Iprem die geldt op het moment dat een verzoek wordt ingediend wanneer zij deel uitmaken van een gezinseenheid van minder dan vier personen;
3. drie keer deze index voor gezinseenheden van vier of meer personen.

Berekening van de Iprem

Berekening van de Iprem: informatie over het bedrag van de Iprem en wijzigingen hiervan zijn te vinden op: <http://www.iprem.com.es>

Het verzoek moet worden ingediend bij de orde van advocaten (*Colegio de Abogados*), in dezelfde plaats als de rechtbank of het hof waar de hoofdzitting zal plaatsvinden, of bij de rechtbank in de woonplaats van de indiener; in het laatste geval stuurt de gerechtelijke instantie het verzoek door naar de territoriaal bevoegde orde van advocaten.

De orden van advocaten zijn aangewezen als de ontvangende autoriteit voor verzoeken in grensoverschrijdende geschillen. Bij dergelijke geschillen is de autoriteit die het verzoek afgeeft de orde van advocaten voor de gewone verblijfplaats of woonplaats van de indiener.

Europese burgers wier staat partij is bij de Europese Overeenkomst inzake het verzenden van verzoeken om rechtsbijstand kunnen een verzoek indienen bij de centrale autoriteit die voor hun land is aangewezen voor de uitvoering van de overeenkomst.

Het verzoek moet worden ingediend voordat de procedure wordt ingeleid of, indien de partij die om rechtsbijstand verzoekt de tegenpartij is, voordat het verzoek wordt betwist. Zowel de indiener van het verzoek als de tegenpartij kan echter later om rechtsbijstand verzoeken nadat hij of zij heeft aangetoond dat zijn/haar financiële situatie is veranderd.

Indien er onvoldoende gemeenschappelijke activa zijn en een van de huwelijkspartners geen rechtsbijstand kan krijgen omdat de financiële situatie van de ander dit niet toestaat, kan laatstgenoemde ertoe worden verplicht om alle of een deel van de kosten van de procesvoering te dragen, in het kader van een procedure die bekend staat als "*litis expensas*" (kosten voor de procesvoering in het kader van speciale regelingen voor echtscheidingsprocedures).

13 Kan beroep worden ingesteld tegen een beslissing over de echtscheiding/scheiding van tafel en bed/nietigverklaring van het huwelijk?

Tegen uitspraken van de Spaanse rechter in procedures voor een scheiding van tafel en bed, echtscheiding of nietigverklaring van een huwelijk kan beroep worden aangetekend. Beroepen moeten binnen twintig dagen worden ingediend voor de rechtbank van eerste aanleg die de bestreden beslissing heeft genomen en waarvoor het beroep formeel wordt opgesteld; de kwestie valt onder de jurisdictie van de bijbehorende provinciale rechtbank (*Audiencia Provincial*). In bepaalde gevallen kan cassatieberoep of, in voorkomend geval, buitengewoon beroep wegens inbreuk op de procedure worden ingesteld bij de civiele kamer van het Hooggerechtshof of bij de civiele of strafkamer van het regionale gerechtshof (*Tribunal Superior de Justicia*), indien er in de desbetreffende autonome gemeenschap bijzondere rechtsregels van toepassing zijn.

Beroepen tegen de uitspraak in overeenstemming met de wet leiden niet tot de opschorting van de werking van

de in de uitspraak goedgekeurde maatregelen. Indien het beroep slechts beslissingen over maatregelen betreft, moet de griffier de beslissing inzake nietigverklaring, scheiding van tafel en bed of echtscheiding definitief verklaren en wordt de opname ervan in het burgerlijk register goedgekeurd.

In procedures voor een scheiding van tafel en bed en echtscheiding met onderlinge toestemming, kan geen beroep worden ingesteld tegen de uitspraak tot goedkeuring van het voorgestelde echtscheidingsconvenant in zijn geheel, tenzij door het Openbaar Ministerie, indien het hierbij betrokken is, dat een beroep kan instellen in het belang van minderjarige of handelingsonbekwame kinderen. Indien geen maatregel is goedgekeurd, kan een beroep worden ingesteld.

Wat betreft voorlopige maatregelen die een rechter voor of tijdens de procedure voor de scheiding van tafel en bed, de nietigverklaring of de echtscheiding kan goedkeuren, kan tegen het besluit tot goedkeuring van dergelijke maatregelen geen beroep worden ingesteld, gezien de tijdelijke geldigheid hiervan, aangezien het zal worden vervangen door de uitspraak die in de procedure voor scheiding van tafel en bed, nietigverklaring of echtscheiding zal worden gedaan.

14 Wat moet ik doen om een door een rechtbank in een andere lidstaat gewezen beslissing over echtscheiding/scheiding van tafel en bed/nietigverklaring van het huwelijk in deze lidstaat te laten erkennen?

Op dit gebied is [Verordening \(EU\) 2019/1111 van de Raad van 25 juni 2019 betreffende de bevoegdheid, de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in huwelijkszaken en inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid, en betreffende internationale kinderontvoering \(herschikking\)](#), ook wel bekend als de verordening Brussel II ter, in alle lidstaten met uitzondering van Denemarken van kracht.

Verordening (EU) 2019/1111 (verordening Brussel II ter) heeft Verordening (EG) nr. 2201/2003 (verordening Brussel II bis) per 1 augustus 2022 vervangen. Afhankelijk van de temporele werkingssfeer moet het ene of het andere instrument worden toegepast.

Indien het enige doel bestaat in het bijwerken van de gegevens in het burgerlijk register van een lidstaat (en van het Verenigd Koninkrijk tot 31 december 2020) op basis van uitspraken van de rechter in verband met procedures voor echtscheiding, scheiding van tafel en bed of nietigverklaring van een huwelijk die in een andere lidstaat zijn gewezen en indien, op grond van de wetgeving van die lidstaat, niet langer beroep kan worden ingesteld tegen deze uitspraken, is het voldoende om daartoe een verzoek bij het burgerlijk register in te dienen, in overeenstemming met de bepalingen van de toepasselijke verordening en met verstrekking van:

- een kopie van de uitspraak, die moet voldoen aan de noodzakelijke vereisten voor het vaststellen van de authenticiteit ervan volgens de wet van het land dat deze heeft afgegeven;
- een certificaat dat in overeenstemming is met het gestandaardiseerde officiële model dat is verstrekt door het nationale gerecht of de bevoegde autoriteit in de lidstaat waar de uitspraak is gedaan;
- indien de uitspraak bij verstek is gedaan, documenten waaruit blijkt dat de tegenpartij naar behoren is gedagvaard.

Indien in Spanje om erkenning wordt verzocht van een uitspraak in verband met een echtscheiding, een nietigverklaring van een huwelijk of een scheiding van tafel en bed die in een van de lidstaten, met uitzondering van Denemarken, is gedaan, moet een verzoek om erkenning worden ingediend, zonder dat de uitspraak in kwestie in de lidstaat waar deze is gedaan bindend hoeft te zijn (het is voldoende wanneer de uitspraak in het land van herkomst afdwingbaar is), voor de rechtbank van eerste aanleg in de verblijfplaats van de persoon tegen wie het verzoek om erkenning of om een verklaring van niet-erkenning wordt ingediend. Indien de tegenpartij niet in Spanje woont, kan het verzoek worden ingediend waar deze persoon zich in Spanje bevindt of in zijn of haar laatste verblijfplaats in Spanje of, indien dit alles niet van toepassing is, in de woonplaats van de indiener.

Het verzoek moet schriftelijk worden ingediend, met gebruik van de diensten van een advocaat, en moet vergezeld gaan van dezelfde documenten als in het eerder genoemde geval.

De erkenning van een uitspraak kan incidenteel zijn.

De erkenning van in Denemarken gedane uitspraken in Spanje is geregeld bij [Wet 29/2015 van 30 juli 2015 inzake internationale juridische samenwerking in burgerlijke zaken](#). De procedure begint met het rechtstreeks indienen van een verzoek bij de bevoegde rechtbank van eerste aanleg.

Indien de opname in het burgerlijk register het enige doel is, hoeft vooraf geen gerechtelijke goedkeuring met *exequatur* te worden verkregen, aangezien [Wet 20/2011 van 21 juli 2011 inzake het burgerlijk register](#) van toepassing is.

15 Tot welk gerecht moet ik mij wenden om bezwaar te maken tegen de erkenning van een door een rechtbank in een andere lidstaat gewezen beslissing over echtscheiding/scheiding van tafel en bed/nietigverklaring van het huwelijk? Welke procedure is in dit geval van toepassing?

De procedure voor het verzoeken om niet-erkenning van een uitspraak is dezelfde als die voor de erkenning van een uitspraak. Indien de uitspraak overeenkomstig Verordening (EU) 2019/1111 van de Raad is erkend, kan een bezwaar slechts na de kennisgeving van de uitspraak tot erkenning worden ingediend en moet een beroep binnen de wettelijk voorgeschreven uiterste termijn worden ingediend bij de desbetreffende provinciale rechtbank.

Indien de zaak een in Denemarken gedane uitspraak betreft, moet het bezwaar worden ingediend terwijl de zaak nog voor de rechtbank van eerste aanleg wordt behandeld, terwijl de rechtbank het verzoek van de andere partij om de erkenning ervan overweegt. Het is in alle gevallen noodzakelijk om gebruik te maken van de diensten van een advocaat om het bezwaar formeel te presenteren.

16 Wat is het toepasselijk recht in een echtscheidingsproces tussen echtgenoten die niet in deze lidstaat wonen of een verschillende nationaliteit hebben?

Na de inwerkingtreding van [Verordening \(EU\) nr. 1259/2010 op 21 juni 2012](#), en in overeenstemming met de artikelen 5 en 8 daarvan, kunnen de huwelijkspartners uit de in de verordening gespecificeerde rechtsstelsels het recht kiezen dat op hun scheiding van tafel en bed of echtscheiding wordt toegepast. Wanneer zij geen keuze maken, zal op hun echtscheiding of scheiding van tafel en bed het recht van toepassing zijn van de staat:

1. waar de huwelijkspartners op het tijdstip van aanhangigmaking van de zaak hun gewone verblijfplaats hebben; of, bij gebreke daarvan,
2. waar de huwelijkspartners laatstelijk hun gewone verblijfplaats hadden, voor zover dat verblijf niet meer dan één jaar vóór de aanhangigmaking van de zaak is geëindigd, en mits een van de huwelijkspartners op het tijdstip van aanhangigmaking nog in die staat verblijft; of, bij gebreke daarvan,
3. waarvan beide huwelijkspartners op het ogenblik van de aanhangigmaking van de zaak de nationaliteit hadden; of, bij gebreke daarvan,
4. waar de zaak aanhangig wordt gemaakt.

Het recht dat van toepassing is op de nietigverklaring van een huwelijk en de gevolgen hiervan wordt bepaald overeenkomstig het recht dat van toepassing is op het sluiten van het huwelijk, in overeenstemming met het burgerlijk wetboek.

Wat huwelijkvermogensstelsels betreft, wordt het toepasselijke recht bepaald door [Verordening \(EU\) 2016/1103 van de Raad van 24 juni 2016](#) tot uitvoering van de nauwere samenwerking op het gebied van de bevoegdheid, het toepasselijke recht en de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen op het gebied van huwelijkvermogensstelsels, of, indien die niet van toepassing is, door artikel 9, lid 2, van het [Spaanse burgerlijk wetboek](#).

Kwesties in verband met de ouderlijke verantwoordelijkheid voor kinderen vallen onder het [Verdrag van Den Haag van 19 oktober 1996](#), op grond van het recht van het forum (*lex fori*).

Bij voorlopige maatregelen moet in elk geval hetzelfde recht worden toegepast als het recht dat van toepassing

is op de scheiding van tafel en bed, de nietigverklaring van het huwelijk of de echtscheiding, met uitzondering van dringende maatregelen die kunnen worden genomen in verband met personen of eigendom in Spanje, zelfs wanneer er geen sprake is van een bevoegdheid om de zaak te horen.

Het recht dat van toepassing is op onderhoudsverplichtingen wordt bepaald in overeenstemming met het [Protocol van Den Haag van 23 november 2007 inzake de wet die van toepassing is op onderhoudsverplichtingen](#).

Het recht dat van toepassing is op het huwelijksvermogensstelsel wordt bepaald in overeenstemming met [Verordening \(EU\) 2016/1103 van de Raad van 24 juni 2016](#).

Wat betreft het leveren van bewijs van het buitenlands recht in Spanje, indien dit het geval is, moeten de inhoud en geldigheid ervan worden aangetoond; de Spaanse rechter kan dit vaststellen met alle door hem of haar nodig geachte middelen voor de toepassing ervan.

Tot slot moet worden benadrukt dat in Spanje ingeleide procedures altijd onder het Spaanse procesrecht vallen, ongeacht het recht dat van toepassing is op de echtscheiding, scheiding van tafel en bed of nietigverklaring van het huwelijk. Deze procedures vallen onder titel I van boek IV van [Wet 1/2000 van 7 januari 2000 inzake civiele procedures](#).

Deze webpagina maakt deel uit van de website [Uw Europa](#).

Al uw [feedback](#) over de verstrekte informatie is welkom.

■ Laatste update: 29/09/2025

De verschillende taalversies van deze pagina worden bijgehouden door de betrokken EJM-contactpunten. De informatie wordt vertaald door de diensten van de Europese Commissie. Eventuele aanpassingen zijn daarom mogelijk nog niet verwerkt in de vertalingen. Het EJM en de Commissie aanvaarden geen enkele verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid voor informatie of gegevens in dit document of waarnaar in dit document wordt verwezen. Zie de juridische mededeling voor auteursrechtelijke bepalingen van de lidstaat die verantwoordelijk is voor deze pagina.